

Zahraniční politika

1. Národní zájem – základ zahraniční politiky

Jestliže můžeme stručně charakterizovat mezinárodní vztahy jako interakci (interaction) mezi subjekty mezinárodního systému, tedy jejich vzájemné působení, pak **zahraniční politika** je jednáním (action) jednotlivého státu. Zahraniční politika toho kterého státu má stejnou podstatu jako politika vnitřní. Státní moc je suverénní (svrchovaná), což se projevuje jak dovnitř, tak i vně státu.

Na druhé straně se však vyznačuje jistou odlišností vyplývající z polyarchického charakteru mezinárodního systému. Realizace zahraniční politiky je podmíněna reakcí mezinárodního prostředí. Zahraniční politika směřuje vůči jiným státům, je prováděna ve spolupráci s nimi anebo také proti nim.

Základem zahraniční politiky určitého státu je kategorie **národního (státního) zájmu**. Kategorie národního zájmu se vyvinula ze zájmu dynastického spočívajícího v úsilí konkrétní dynastie udržet či rozšířit své mocenské panství. Národní zájem se zpravidla spojuje s potřebami a hodnotami, k nimž se stát hlásí, a které napomáhají zabezpečení jeho existence. Tím národní zájem umožňuje objektivizovat základy zahraniční politiky. Národní zájmy jsou diferencovaně klasifikovány jako zájmy **trvalé** či **dočasné**, **primární** (životní) nebo **sekundární**, **identické** (shodné s jinými státy), **komplementární** (doplňují se se zájmy jiných států) a **konfliktní** (jsou v rozporu se zájmy jiného či jiných států).

Obsah pojmu národní zájem nám můžeme vyjádřit pěti faktory bezpečnosti B. Buzana:¹

1.

Vojenská bezpečnost se týká ofenzivních a defenzivních schopností států, a to včetně vnímání intencí ostatních států.

2.

Politická bezpečnost se týká organizační stability států, systémů vlád a ideologií, které je legitimizují.

3.

Ekonomická bezpečnost se týká přístupů ke zdrojům, financím a trhům nutným k zachování přijatelné životní úrovně a státní moci.

4.

Societární bezpečnost se týká – samozřejmě v přijatelných podmínkách evoluce – tradičních modelů jazyka, kultury, náboženské a národní identity a zvyků.

5.

Ekologická bezpečnost se týká zachování místní a planetární biosféry jako základního podpůrného systému, na němž závisí každé lidské jednání.

Zahraniční politiku tak můžeme charakterizovat jako souhrn aktivit státu v mezinárodním prostředí k naplnění národního zájmu.

2. Determinanty zahraniční politiky

Zahraniční politika určitého státu je nepochybně ovlivňována řadou determinant, které mají vliv na její uskutečňování. Tyto determinanty jsou tradičně členěny jednak na objektivní a subjektivní, jednak na vnitřní a vnější.

Jako základní determinanta je přitom zpravidla uznávána determinanta **ekonomická**, která zahrnuje

¹ Citováno podle Buzan, B., Weaver, O., de Wilde, Jaap. *Bezpečnost*. Nový rámec pro analýzu. Brno : Centrum strategických studií, o.s., str. 17.

nejen ekonomický potenciál státu, ale i potenciál vědecko-technický. O ekonomickém potenciálu svědčí takové ukazatelé, jako je celkový objem hrubého domácího produktu, objem hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele, struktura vývozu, podíl výdajů na obranu ve státním rozpočtu a další.²

V minulosti byla za nejvýznamnější uznávána determinanta spočívající **ve vojenském potenciálu**, který – do nedávné doby – téměř rozhodujícím způsobem určoval zahraniční politiku jednotlivých států. Avšak již v průběhu šedesátých a sedmdesátých let minulého století ukázal příklad takových států, jakými jsou Spolková republika Německo a Japonsko, že lze zintenzívnit zahraničněpolitické aspirace i bez odpovídajícího rozšíření vojenského potenciálu. Popřípadě lze poukázat i na pokles významu státu a jeho zahraniční politiky, pokud je převážně založena na vojenském potenciálu, byť by se jednalo i o potenciál nukleární, jak o tom svědčí dnešní pozice Ruské federace.

Významnou determinantou je jistě i **geopolitická poloha**, která není dána jen vztahy k jiným státům, ale i takovými faktory jakými jsou velikost a profil území, nerostné a energetické bohatství, klimatické podmínky, možnost přístupu k moři, charakter hranic. Geopolitická poloha není dána trvale. Podléhá změnám, aniž by tyto změny byly dány geograficky, jak o tom mj. svědčí i vývoj ve střední a východní Evropě po roce 1989.

Determinantou zahraniční politiky je i **demografický faktor**, který ovšem nelze prezentovat v současné době jako pouhou otázku počtu obyvatel, i když ekonomický vzestup států jako Čína a Indie ukazuje, že počet obyvatel roli důležitého předpokladu ekonomického rozvoje mít může. V minulosti však existovala přímá souvislost mezi počtem obyvatel a vojenským, tedy i zahraničněpolitickým potenciálem toho kterého státu. Vědecko-technický pokrok však tuto podmíněnost modifikoval. Demografický faktor má tak řadu aspektů – hustotu obyvatelstva, výši jeho přirozeného přírůstku, věkovou strukturu obyvatelstva, jeho vzdělanostní úroveň, stupeň urbanizace, výši migrace.

Roli samostatné determinanty spjaté s obyvatelstvem má jeho **národnostní a etnické složení**. Výrazně ovlivňuje tato determinanta zahraniční politiku zejména tehdy, jestliže jedna národnost či etnická skupina žije jako menšina i na území jiného státu. Stát, v němž tato národnost převládá, se pak v rámci zahraniční politiky snaží chránit práva takovéto menšiny.

Problémy mnohonárodních států nebo států s velkými národnostními menšinami se tak nestávají jen vnitropolitickou záležitostí těchto států, ale promítají se i do jejich zahraniční politiky a mezinárodních vztahů. Aktuální příklady najdeme nejen v Africe, kde byly hranice stanovovány bývalými koloniálními mocnostmi bez ohledu na národnostní či etnické složení obyvatel příslušného území, ale i v Evropě, jak ukázal několikaletý konflikt na území bývalé Jugoslávie.

Podobně má na zahraniční politiku vliv i **náboženské složení obyvatelstva**, kdy se můžeme setkávat s vlivem náboženství nejen na vnitřní, ale i zahraniční politiku, jak jsme toho svědky například u řady států Blízkého východu.

Vedle těchto objektivních determinant působí na zahraniční politiku determinanty, které jsou považovány za subjektivní, jako charakter politického systému, zahraničněpolitické koncepce politických stran, vliv veřejného mínění, ideologické a hodnotové zaměření státníků a politiků.

3. Prostředky (nástroje) zahraniční politiky

Při uskutečňování zahraniční politiky mají státy k dispozici širokou škálu prostředků (nástrojů) diplomatických, ekonomických, ideologických a vojenských. **Diplomacie** je pojmem, který je chápán v několika významech. Jednak je ztotožňován se zahraniční politikou toho kterého státu „diplomacie Spojených států“, jednak jako forma vyjednávání a v neposlední řadě jako v různé míře institucionalizované prostředky (nástroje) zahraniční politiky. Jsou to diplomatické mise, ať již v podobě zvláštních misí, či zastupitelských úřadů, mezinárodní konference a mezinárodní organizace.

Zvláštní mise (mise ad hoc) jsou vlastně prvotní a nejstarší formou diplomacie. Mají dočasný charakter a plní úkoly omezeného rozsahu. Jedná se o diplomatické představitele vystupující jménem vysílajícího státu. Mohou být vysláni do jednoho nebo i více států. V současné době se setkáváme se zvláštními misemi, které představují i bývalí politici – např. bývalí prezidenti Spojených států.

Zastupitelské úřady jsou oficiální reprezentací jednoho státu na území druhého státu. Pod pojmem zastupitelského úřadu chápeme i oficiální zastoupení u mezinárodní organizace. Posláním zastupitelských

² Viz tabulku uvádějící pořadí států podle dosaženého HDP za rok 2018 na s. 127.

úřadů je vedle reprezentace zajišťování zájmů vysílajícího státu, udržování kontaktů se státními i nestátními orgány a organizacemi, zabezpečování ochrany a pomoci občanům vysílajícího státu, sběr, vyhodnocování a zasílání informací o politickém, ekonomickém, sociálním a kulturním vývoji přijímacího státu, zprostředkovávání informací o vysílajícím státu, navrhování a organizační zabezpečování oficiální návštěvy představitelů vysílajícího státu, udržování kontaktů s představiteli jiných zastupitelských úřadů. Je-li v čele diplomatického úřadu velvyslanec (viz diplomatické hodnosti), označuje se tento úřad jako velvyslanectví.

Jinou podobu zastupitelského úřadu představuje konzulát, který sídlí většinou v jiném než v hlavním městě a zabezpečuje především tzv. konzulární služby, tj. poskytuje potřebnou pomoc občanům vysílajícího státu (vydávání náhradních cestovních dokladů, ověřování dokumentů, zastupování před orgány přijímacího státu). V současné době konzuláty sídlící ve významných průmyslových a obchodních střediscích přijímacího státu mají za úkol rozvíjet ekonomickou a obchodní spolupráci mezi podnikatelskými subjekty zasílajícího a přijímacího státu.

Všichni pracovníci zastupitelských úřadů v přijímacím státě jsou v širším smyslu členy **diplomatického sboru**, v užším smyslu představují diplomatický sbor pouze vedoucí diplomatických úřadů akreditovaní v přijímacím státě. V čele diplomatického sboru stojí doyen (stařešina), kterým je zpravidla služebně nejstarší diplomatický zástupce v přijímacím státě, popř. je jím v některých státech z titulu své funkce papežský nunciatus.

Postavení diplomatických zástupců v přijímacím státě vyjadřují **diplomatické hodnosti**. Kategorizace se týká především vedoucích diplomatických misí, kteří jsou podle Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích rozdělení na velvyslance, vyslance a charge d'affaires, což je odvozeno od kategorie zastupitelského úřadu – velvyslanectví, vyslanectví. Dále se na diplomatických misích setkáváme s velvyslanceckými rady a přidělení (atašé). Atašé jsou vojenští, námořní, letečtí, popř. obchodní či tiskoví. Diplomatictí zástupci Vatikánu mají hodnosti apoštolského nuncia (velvyslance) nebo apoštolského internuncia (vyslance).

Soubor práv, jímž disponují příslušníci diplomatických misí, se nazývá **diplomatická imunita**. V podstatě se jedná o vynětí těchto osob z vnitrostátní jurisdikce. Smyslem imunity je vytvoření podmínek pro výkon jejich funkce v přijímacím státě. Zahrnuje nedotknutelnost osob i úředních místností, nedotknutelnost dokumentů, právo na používání kurýrů, osvobození od poplatků a daní, právo používat vlajku a státní znak vysílajícího státu na budově mise a jejich dopravních prostředcích. Diplomatické výsady a imunita jsou upraveny zejména ve Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích z roku 1961.

Mezinárodní konference jako další forma diplomacie jsou založeny na mnohostranné (multilaterální) diplomacii. Nejvyšší institucionalizovanou formou diplomacie jsou **mezinárodní organizace**, které se trvale zabývají vztahy mezi subjekty mezinárodního systému. Jestliže jsou multilaterálním projevem zvláštních misí mezinárodní konference, pak se multilaterální formou stálých misí staly právě mezinárodní organizace, vyznačující se – podobně jako stálé mise – byrokratickým aparátem.

Dnešní diplomacie značně rozšířila své funkce i metody. První stálé diplomatické mise (v italských městských státech v 15. století) měly jako hlavní funkci reprezentaci. V dalším vývoji diplomacie se objevují funkce další (získávání informací, ochrana zájmu státu a občanů). Diplomacie dneška však musí reflektovat stav soudobého světa, v němž existuje více než 190 suverénních států, stále přibývají mezinárodní organizace a rozšiřují se nové oblasti spolupráce. Na spolupráci ekonomickou navazuje spolupráce vědecko-technická a v dalších oblastech – dopravě, spojích, informačních technologiích, ochraně životního prostředí.

Ekonomické prostředky jsou nepochybně důležitým nástrojem zahraniční politiky. Mohou být použity jak v pozitivním, tak i negativním smyslu. V prvním případě se může jednat o hospodářskou pomoc v podobě darů, úvěrů či sdílení nových technologických postupů, popř. prominutí splátek či alespoň úroků za poskytnuté úvěry, v druhém o zastavení hospodářské pomoci, omezení investic, zablokování bankovních kont, embargo vztahující se na vývoz či dovoz zboží.

V době masové komunikace spjaté s novými informačními technologiemi se stala prostředkem zahraniční politiky **ideologie a propaganda**. Moderní masové sdělovací prostředky umožňují ovlivňovat veřejné mínění v jiných státech, a tak působit na jejich vnitřní i zahraniční politiku.

Vojenské prostředky – použití síly nebo hrozby silou v mezinárodních vztazích – jsou mezinárodním právem zakázány. Soudobé mezinárodní právo připouští použití vojenských prostředků jen v případě individuální či kolektivní sebeobrany nebo jde-li o donucovací akce schválené Radou bezpečnosti OSN.

Specifickým prostředkem zahraniční politiky je **špionáž**, která na rozdíl od diplomacie a ekonomických a ideologických prostředků používá i metod, jež jsou v rozporu s právním řádem země, vůči níž je prováděna.

Sběr informací sice provádí z tzv. otevřených zdrojů mj. stálé diplomatické mise, ale z tzv. skrytých

zdrojů ji provádějí zpravodajské služby. Předmětem jejich zájmu jsou informace vojenského, politického, ekonomického nebo i vědecko-technického charakteru, které daný stát utajuje. A i když jsou v současné době k dispozici moderní zpravodajské prostředky (např. špionážní družice), nadále je využívána nejstarší metoda získávání informací, jejímž základem je utajené využívání spolupracovníků (agentů).

4. Orgány uskutečňující zahraniční politiku

Realizace zahraniční politiky patří do pravomoci řady státních orgánů. V zásadě je můžeme rozdělit na orgány vnitřní, tj. takové, které působí na území daného státu, a vnější, které působí vně daného státu, mimo jeho území. Mezi první patří parlament, hlava státu, vláda a její předseda, ministr zahraničních věcí. Diplomatičké mise ať již dočasné, či stálé, konzuláty, obchodní zastoupení, mise při mezinárodních organizacích a kulturní střediska patří do skupiny druhé.

Parlamentům a jiným nejvyšším zastupitelským sborům přísluší formulování základních směrů zahraniční politiky státu, vytváření nebo spoluvytváření státních orgánů, které se podílejí na uskutečňování zahraniční politiky a schvalování státního rozpočtu zahrnujícího samozřejmě i prostředky na zahraniční politiku. Mezi významné pravomoci nejvyššího zastupitelského sboru (jeho jedné komory) v tomto směru patří i schvalování důležitých mezinárodních smluv a usnášení se na vyhlášení války.

Kupříkladu podle Ústavy České republiky Parlament ČR přijímá usnesení o vyhlášení války, vyslovuje souhlas jak s pobytom cizích vojsk na našem území, tak i s vysláním našich ozbrojených sil do zahraničí a vyjadřuje souhlas s mezinárodními smlouvami.

Hlava státu je tradičně zahraničněpolitickým reprezentantem, kterému jsou přiznávány privilegia a imunity navazující na historické postavení monarchy jako suveréna. Prezident, král, císař tedy reprezentuje stát, jmenuje a vysílá diplomatické zástupce, přijímá diplomatické zástupce jiných států, sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy. V prezidentské či podobné formě vlády (Francie, Rusko) pak přísluší i další pravomoci vyplývající z toho, že prezident (USA), je zároveň i v čele výkonné moci.

V České republice svěruje Ústava hlavě státu výše uvedené pravomoci v zahraničněpolitické oblasti, tj. zastupovat stát navenek, sjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy, přijímat vedoucí zastupitelských úřadů jiných států a pověřovat a odvolávat vedoucí zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí.

Klíčovou roli v realizaci zahraniční politiky mají však vlády jako nejvyšší výkonné orgány. Vlády řídí, koordinují i kontrolují celý komplex zahraničněpolitických vztahů státu. Značný podíl na uskutečňování zahraniční politiky mají i premiéři, což může vyplývat i přímo z Ústavy (Základního zákona SRN), popř. se jedná o obecnější tendenci, kdy se premiéři více než v minulosti účastní jednání nejen bilaterálních, ale i multilaterálních (mezinárodních konferencí, mezinárodních organizací).

Ve vládě má rozhodující pozici ministr zahraničních věcí, který právě jako člen vlády řídí bezprostřední realizaci zahraniční politiky a také za ni nese odpovědnost. Ministr zahraničních věcí řídí zahraniční a konzulární službu, jedná s představiteli jiných států, účastní se jednání mezinárodních konferencí a orgánů mezinárodních organizací.

V České republice stanovil působnost **Ministerstva zahraničních věcí** zákon o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky.³ Ministerstvo zahraničních věcí je v zákoně charakterizováno jako ústřední orgán státní správy České republiky pro oblast zahraniční politiky, v jejímž rámci vytváří koncepci a koordinuje zahraniční rozvojovou pomoc, koordinuje vnější ekonomické vztahy, podílí se na sjednávání mezinárodních sankcí a koordinuje postoje České republiky k nim. Dále Ministerstvo zabezpečuje vztahy České republiky k ostatním státům, mezinárodním organizacím a integračním seskupením, koordinuje aktivity vyplývající z dvoustranné a mnohostranné spolupráce, s výjimkou věcí náležejících do působnosti Ministerstva spravedlnosti. Jako příklad činnosti Ministerstva uvádí zákon řízení zastupitelských orgánů v zahraničí, koordinaci přípravy, sjednávání a vnitrostátní projednávání mezinárodních smluv a dohod, zabezpečování vyhlášení mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána či sledování dodržování a provádění mezinárodních smluv z hlediska uplatňování zájmů zahraniční politiky České republiky.

³ Zákon ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

5. Zahraniční politika České republiky

Vlastní obsah zahraniční politiky České republiky vychází z Ústavy ČR a řady programových dokumentů, jakými jsou dlouhodobé koncepce zahraniční politiky nebo programová prohlášení vlád České republiky. Směřování zahraniční politiky ČR formují i další koncepční vládní dokumenty, jakými jsou např. Koncepce politiky ČR v EU a Bezpečnostní strategie České republiky 2015.

Ústava České republiky již v Preambuli vyjadřuje odhodlání budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku „**jako součást rodiny evropských a světových demokracií**“. V rámci hlavy první – Základní ustanovení – pak v čl. 1 odst. 2 jako jeden ze základních principů české zahraniční politiky uvádí zásadu *pacta sunt servanda*: „**Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.**“ Česká republika se tím přihlásila k plnění jedné ze základních zásad přátelských vztahů a spolupráce mezi státy, zásadě poctivého dodržování závazků. To zahrnuje nejen závazky vyplývající z mezinárodních smluv, ale i závazky dané obecnými zásadami a normami obyčejového mezinárodního práva.

Současná Koncepce zahraniční politiky České republiky byla přijata vládou ČR v roce 2015. Navazuje na předchozí koncepci zahraniční politiky z roku 2011.

Koncepce **Zahraniční politiky České republiky**⁴ obsahuje východiska koncepce, východiska zahraniční politiky ČR, určuje cíle a nástroje české zahraniční politiky, její teritoriální zaměření a posléze i provádění koncepce.

Východisko koncepce vychází z globálního kontextu, který je charakterizován třemi základními faktory :

- změnou světových mocenských poměrů a posunem k multipolaritě světového uspořádání,
- zvyšováním vlivu nestátních aktérů,
- vysokou mírou vzájemné propojenosti.

Za základní východisko české zahraniční politiky považuje Koncepce **propojování domácího a mezinárodního prostředí**. Konstatuje, že je Česká republika v globálním kontextu malou, v evropském měřítku středně velkou zemí. Omezenost lidských a finančních zdrojů ji vede k nutnosti stanovit omezený počet teritoriálních a obsahových priorit. A zároveň motivuje k aktivnímu působení v **EU, NATO, OSN, OBSE** a dalších multilaterálních strukturách. Neodmyslitelným východiskem české zahraniční politiky je **dodržování mezinárodního práva**.

Dalšími východisky jsou udržování dobrých sousedských vztahů s dalšími zeměmi střední Evropy, a vzhledem k otevřenosti ekonomiky ČR úsilí o otevřený a předvídatelný ekonomický řád založený na jasných a spravedlivých pravidlech.

Hodnotové východisko české zahraniční politiky pak představuje naše příslušnost k euroatlantickému prostoru, jejímž institucionálním výrazem je především naše členství v EU a NATO. Česká zahraniční politika vychází z hodnot, které podporuje ve svých vnějších vztazích EU: demokracie, právní stát, univerzálnost a nedělitelnost lidských práv, úcta k lidské důstojnosti, rovnost a solidarita a dodržování zásad Charty OSN a mezinárodního práva.

Jako **cíle** české zahraniční politiky stanoví Koncepce **bezpečnost, prosperitu a udržitelný rozvoj, lidskou důstojnost včetně ochrany lidských práv, službu občanům a dobré jméno v zahraničí**.

Za **obecný** nástroj zajištění bezpečnosti ČR prohlašuje Koncepce **prevenci a potlačování bezpečnostních hrozeb**. A za hlavní nástroj pro zajištění bezpečnosti a obrany ČR **systém kolektivní obrany NATO**. Důležitost při zabezpečování bezpečnostních zájmů přikládá **aktivní účast v misích k udržení míru a zvládání krizí** za našimi hranicemi. Za **klíčovou** při posilování kooperativní bezpečnosti na evropském kontinentu považuje ČR **Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)**.

Hlavním nástrojem podpory **prosperity a udržitelného rozvoje** je podle Koncepce naše členství v Evropské unii, resp. v jejím **vnitřním trhu** a v dalších společných politikách, zejména ve **společné obchodní politice, v politice soudržnosti, v politice ochrany životního prostředí či energeticko-klimatické politice**. Významnými nástroji pro dosažení tohoto cíle je dále vedle ekonomické diplomacie i zahraniční rozvojová spolupráce.

Základním nástrojem pro zajištění **lidské důstojnosti** je politika podpory **lidských práv a**

⁴ Viz <www.mzv.cz>.

demokracie. A to celou řadou forem. Zapojováním do multilaterální spolupráce v rámci OSN , Rad Evropy, OBSE a Mezinárodní organizaci práce (ILO). Prostřednictvím již výše zmíněné zahraniční rozvojové spolupráce, humanitární pomoci či podporou zvláště zranitelných a marginalizovaných skupin (mj. otázky spojené s účastí žen ve veřejném životě).

Pokud jde o **službu občanům**, Koncepce poukazuje na náročnější úkoly **konzulární a vízové služby** vyplývající ze zvyšující se mezinárodní mobility českých občanů.

Nejrozsáhlejší část Koncepce je věnována **teritoriálnímu zaměření české zahraniční politiky**. Koncepce se nejprve soustřeďuje na euroatlantický prostor, primárně definovaném členstvím v Evropské unii a v NATO, v němž se uskutečňují nejdůležitější zahraničněpolitické vztahy ČR. Uvádí, že se jedná o prostor sdílených hodnot, s jehož členy ČR pojí přátelské vztahy. Za hlavního garanta euroatlantické bezpečnosti pokládá ČR Spojené státy americké, s nimiž bude ČR dále rozvíjet spolupráci v oblasti vědy a výzkumu, obranné, ekonomické i lidskoprávní. S Francií hodlá ČR rozvíjet strategické partnerství a významnou roli připisuje i Velké Británii.

Následně se Koncepce zahraniční politiky České republiky zabývá Střední Evropou, zvláště vztahy k sousedním zemím, zejména ke Slovenské republice a regionální spoluprací v rámci Visegrádské skupiny(V4). Pokračuje Jihovýchodní Evropou a Východní Evropou se zdůrazněním podpory Východního partnerství.

Ve vztahu k dalším státům, které jsou zařazeny mezi „ostatní teritoria“ chce Česká republika udržovat **bezproblémové vztahy** a tam, kde je to možné, rozvíjet **vztahy partnerské**. V prvé řadě se zde Koncepce zabývá **Ruskem**. Na jedné straně konstatuje, že Rusko v současné době destabilizuje evropskou bezpečnostní architekturu, na druhé straně uvádí, že Rusko jako stálý člen Rady bezpečnosti OSN je významným aktérem při řešení mnoha otázek mezinárodního významu a v tomto směru je s ním nutno spolupracovat.

Další „teritoria“, kterým je věnována pozornost, jsou Blízký východ a severní Afrika. Zvláště je zde zmíněno **strategické partnerství s Izraelem** a rozvíjení politických a ekonomických kontaktů s **Palestinskou samosprávou**.

Asie a Pacifik jsou prezentovány jako region z hlediska ČR významných ekonomických příležitostí. **Čína** je představována jako jedna z největších světových ekonomik a důležitý aktér při řešení problémů globálního významu. **Japonsko a Korejská republika** jsou považovány za globální lídry v oblasti inovací a významné investory v ČR. V oblasti jižní Asie je dominantním ekonomickým partnerem **Indie**. V neposlední řadě jsou ještě v Koncepci zmíněny Subsaharské Afriky a Latinská Amerika a Karibik.

Pokud jde o **provádění** Koncepce, je tato především prohlášena za „ východisko pro realizaci zahraniční politiky v dlouhodobém horizontu “. Má se realizovat prostřednictvím dalších nástrojů – dílčích rezortních či vládních koncepcí nebo strategií.

Ministerstvu zahraničních věcí přitom zadává úkol každoročně vypracovávat teritoriální a tematické priority zahraniční politiky, které stanoví cíle, kterých má být v následujícím období dosaženo v souladu s touto Koncepcí.

Realizace koncepce má být uskutečňována příslušnými státními orgány a orgány státní správy v souladu s jejich působností. Koordinační úloha náleží Ministerstvu zahraničních věcí. Za významný aspekt provádění Koncepce jsou považována pravidelná setkání ústavních činitelů ke koordinaci v klíčových zahraničněpolitických otázkách. Nezbytným předpokladem provádění Koncepce je profesionální kvalifikovaná a efektivní zahraniční služba.

Bilaterální a regionální spolupráci České republiky Koncepce nejprve orientuje na globálně působící velmoci. V prvé řadě na Spojené státy, které zůstávají pro ČR **klíčovým spojencem**, s nímž úzce spolupracuje v bezpečnostně-vojenské oblasti a rozvíjí spojení v NATO. Vedle strategické dimenze vzájemných vztahů bude ČR rovněž rozvíjet ekonomicko-obchodní vztahy, podporovat příliv inovací a investic, vědecko-technickou a kulturní výměnu.

Pokud jde o Rusko, je cílem zahraniční politiky dobrý a oboustranně výhodný vztah. Těžiště česko-čínských bilaterálních vztahů bude i do budoucna především v oblasti ekonomické. ČR bude systematicky rozvíjet své vztahy s Francií a Velkou Británií, které jsou členy Rady bezpečnosti OSN a zároveň jadernými mocnostmi a důležitými hospodářskými a politickými partnery v rámci EU.

Koncepce formuluje úkoly zahraniční politiky ve vztahu k sousedním zemím a dalším středoevropským partnerům. Zabývá se spoluprací se Slovenskem, podtrhuje potřebu rozvíjení vztahů se Spolkovou republikou Německo, která je nejen sousedem, ale strategickým partnerem, poukazuje na strategický charakter vztahů s Polskem, rozvíjení tradičních vztahů s Rakouskem a úspěšnou spoluprací s Maďarskem. Přeshraniční spolupráce se má realizovat i na úrovni občanů, obcí, měst a krajů. Významným nástrojem

regionální spolupráce má být Visegrádská skupina a její Mezinárodní visegrádský fond.⁵

Následně se Koncepce zahraniční politiky ČR věnuje Evropě, zemím Východního partnerství⁶ a jihovýchodní Evropy (země západního Balkánu a Turecko), rozvinutým demokraciím (Izrael, Japonsko, Austrálie, Kanada, Korejská republika), nově se rozvíjejícím ekonomikám (Indie, Brazílie, členské státy ASEAN) a ostatním partnerům, mezi které zahrnuje státy Blízkého východu a severní Afriky, Latinské Ameriky a Tichomoří a Afriky.

Mezi úkoly zahraniční politiky ČR zařazuje Koncepce také zajištění energetické bezpečnosti, prosazování ekonomických a obchodních zájmů ČR, podporu demokracie a lidských práv, zahraniční rozvojovou spolupráci a poskytování pomoci občanům ČR, stejně i jako ostatním občanům EU ve světě (konzulární služba).

Předpokladem úspěchu zahraniční politiky České republiky je podle schválené Koncepce zahraniční politiky veřejná diplomacie. Cíle zahraniční politiky má naplňovat především zahraniční služba.

⁵ Visegrádská skupina je sdružením čtyř středoevropských zemí – Česka, Maďarska, Polska a Slovenska. Jejich spolupráce byla zahájena v roce 1991, kdy se vedoucí představitelé tehdy tří zemí setkali ve Visegrádu (Maďarsko). Mezinárodní Visegrádský fond byl založen v roce 2000 s cílem napomáhat rozvoji kulturní spolupráce, vědecké výměně, výzkumu a spolupráci v oblasti školství, výměně mládeže a rozvoji přeshraniční spolupráce.

⁶ Východní partnerství je platformou spolupráce EU s Arménií, Ázerbájdžánem, Běloruskem, Gruzii, Moldavskem a Ukrajinou.